

Ayasofya Müzesi

Hagia Sophia Museum

Ayasofya Kilisesi, Bizans İmparatoru I. Jüstinyen tarafından M.S. 537 yılında İstanbul'un eski şehir merkezine inşa ettirilmiştir. "Kutsal Bilgelik" anlamına gelen "Hagia Sophia" adı verilen bina 5 yılda (532-537 yılları arasında) tamamlanmıştır. Dünyanın en eski ve en hızlı inşa edilen katedralidir. Günümüzde, dünyanın yüzölçümü bakımından dördüncü büyük katedrali olarak kabul edilir. Ayasofya, sanat tarihi ve mimarlık dünyasının baş yapıtları arasında yer alır. 916 yıl baş kilise ve 477 yıl cami olarak aynı tanrıya inanan iki değişik dinin hizmetinde olduktan sonra, Atatürk'ün emri ile 1935'ten bu yana müze olarak tarihi işlevini sürdürmektedir.

Bizans tarihçileri ilk Ayasofya'nın İmparator I. Konstantinos (324-337) zamanında yapıldığını ileri sürmüşlerdir. Bazilika planlı, ahşap çatılı bu yapı, bir ayaklanma sonunda yanmıştır. Bu yapıdan hiçbir kalıntı günümüze gelmemiştir. İmparator II. Theodosius, Ayasofya'yı ikinci defa yaptırmış ve 415'te ibadete açmıştır. Yine bazilika planlı bu yapı 532'de Nika ihtilali sırasında yanmıştır. 1936 yılında yapılan kazılarda bununla ilgili bazı kalıntılar ortaya çıkmıştır. İmparator 1. Jüstinyen (527-565) ilk iki Ayasofya'dan daha büyük bir kilise yaptırmak istemiş, çağın ünlü mimarlarından Miletos'lu İsidoros ve Tralles'i Anthemios'a günümüze ulaşan Ayasofya'yı yaptırmıştır. Anadolu'nun antik şehir kalıntılarında sütunlar, başlıklar, mermerler ve renkli taşlar Ayasofya'da kullanılmak üzere İstanbul'a getirilmiştir.

Hagia Sophia Museum was built by Byzantine Emperor Justinian I in 537 A.D. at Istanbul's old inner city. The building named "Hagia Sophia" which means "Holy Wisdom" was completed in 5 years (532-537). It is the oldest and fastest constructed cathedral in the world. Today, it is recognized as the fourth largest cathedral in the world in terms of ground area. Hagia Sophia is among the masterpieces of history of art and the world of architecture. After serving two different religions believing in the same God for 916 years as a church and 477 years as a mosque, it has been carrying out its historical function as a museum since 1935 under the orders of Atatürk.

Byzantine historians have asserted that the first Hagia Sophia was built during the reign of Emperor Constantine I (324-337). This structure with basilica plan and wooden roof was burned as a result of an uprising. No remains of this building have survived. Emperor Theodosius II had Hagia Sophia built a second time, opening it to worshippers in 415. This building, again with a basilica plan, was burned during the Nika revolution of 532. Certain remnants of this building were discovered in the excavations carried out in 1936. Emperor Justinian (527-565), wishing to build a church larger than the first two Hagia Sophias, commissioning Isidoros of Miletos and Anthemios of Tralles for the present Hagia Sophia. Columns, column heads, marbles and colored stones from Anatolia's antique city remnants were brought to Istanbul to be used in Hagia Sophia.

Bizans ve Osmanlı döneminin izlerini taşıyan Ayasofya Müzesi, mimari yönden incelendiğinde 6 yy. Bizans devri eseri olmakla beraber, ön misali olmayan, sonraki devirlerde de taklit edilmeyen Roma mimari geleneğine bağlı bir "Deneme" dir. Dış ve iç görünüşteki tezat ve iri kubbe Roma'nın mirasıdır. Dış görünüş zarif değildir, proporsiyonlara dikkat edilmemiş, bir kabuk gibi yapılmıştır. Bunun tersine iç görünüm saray gibi görkemlidir, göz alıcıdır; yapı, dev bir "İmparatorluk" eseridir. Büyük bir orta mekân, iki yan mekân (nef), absis, iç ve dış nartekslerden meydana gelmiştir. İç mekân, 100 x 70 m. ölçüsünde olup, üzeri dört büyük ayağın taşıdığı 55 m. yüksekliğinde, 30,31 m. çapında kubbe ile örtülmüştür. Ayasofya'nın mimarisinin yanı sıra mozaikleri de büyük önem taşımaktadır. En eski mozaikler iç narteks ve yan neflerde altın yaldızlı geometrik ve bitkisel motifli olan mozaiklerdir. Figürlü mozaikler IX.-XII. yüzyıllarda yapılmıştır. Bunlar İmparator kapısı üzerinde, absiste, çıkış kapısı üzerinde ve üst kat galeride görülmektedir.

Ayasofya her devirde hazineler dolusu sarflar yapılarak ayakta tutulabilmiştir. Türk'lerin şehri 1453 yılında fethetmeleri, harap durumdaki Ayasofya'nın derhal camiye çevrilerek kurtarılmasına sebep olmuştur. Türk mimarı Koca Sinan'ın 16.yy da eklediği payanda duvarları, 19. yy. ortasında Mimar Fossati kardeşlerin ve 1930'dan itibaren yapılan diğer restorasyonlar ve kubbenin demir kuşak ile çevrilmesi önemli tamirlerdir. 1930-1935 yılları arasında ortaya çıkartılıp temizlenen bir kısım mozaikler Bizans'ın önemli sanat eserleri arasında yer alırlar. Mihrap çevresi, Türk çini sanatı ve Türk yazı sanatının en güzel örneklerini içerir. Bunlardan kubbedeki ünlü Türk hattatı Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Kuran'dan alınma bir suresi ile 7.50 m. çapındaki yuvarlak levhalar en ilgi çekici olanıdır. Bu levhalarda, Allah, Muhammed, Ömer, Osman, Ali, Hasan, Ebu Bekir, Hüseyin'in isimleri yazılıdır. Mihrabın yan duvarlarında ise Osmanlı padişahlarının yazıp buraya hediye ettiği levhalar vardır.

Sultan II. Selim, Sultan III. Mehmet, Sultan III. Murat ve şehzadelerin türbeleri, Sultan I. Mahmut'un şadırvanı, sıbyan mektebi, imareti, kütüphanesi, Sultan Abdülmecid'in hünkar mahfeli, muvakkithanesi, Ayasofya'daki Türk çağı örnekleri olup türbeler, iç donanımı, çinileri ve mimarisiyle klasik Osmanlı türbe geleneğinin en güzel örneklerini oluşturmaktadır.

Müze Ziyaret

Avlunun içerisindeki müze girişi, asırlar sonra yeniden kullanılmaya başlanan, batı yönündeki orijinal kapıdır. Vaftiz olamayanların girebildikleri dış koridor 5 kapı ile iç koridora, burası da 9 kapı ile kilisenin esas kısmına açılır. Ortadaki yüksek kapı İmparatorluk kapısıdır ve üzerindeki mozaik pano 9. yy. sonunda yapılmıştır. Ortada taht üzerinde oturan pantokrator İsa'dan, bir İmparator şefaati istemektedir. Yanlardaki madalyonlarda Meryem Ana ve Baş Melek Gabriel'in portreleri vardır. İç koridor ve yan neflerin tavanındaki diğer figürsüz mozaikler Justinyen devri orijinalleridir. Yapının ana kısmında ziyaretçiyi görkemli ve muazzam

When analyzed in terms of architecture, Hagia Sophia Museum, bearing the traces of Byzantine and Ottoman eras; despite being an 6th Century Byzantine work, is a "Test" under the Roman architectural tradition with no precedent and which could not be imitated in subsequent periods. The contrast between the exterior and interior views and the large dome are Roman heritage. The exterior appearance is not elegant. There is no attention given to proportions; it has been built as a shell. In contrast, the interior is magnificent and striking like a palace, the building being a giant "Empire" masterpiece. It is made up of a large center space, two side sections (neph) and abse and interior and exterior nartexes. The interior space is in size 100 x 70 m. covered by a dome 55 m high, 30,31 m. in diameter, borne by four major columns. In addition to its architecture, Hagia Sophia's mosaics are also of great importance. The oldest mosaics are the gilded geometrical and plant motif mosaics on the inner nartex and the side neph. Figure mosaics were made in 9th-12th Centuries. These appear on top of the Imperial gate, abse, on the exit gate and the upper gallery.

Hagia Sophia was kept alive by treasury full expenditures in each period. Turks' capturing the city in 1453 has caused Hagia Sophia which was in a dilapidated state to be transformed into a mosque right away, being saved. The structural supports added by Turkish architect Great Sinan in 16th Century, other restorations done by Architect Fossati Brothers in mid 19th Century and others made starting from 1930 and encircling of the dome by a steel band are major repairs. Certain mosaics which were discovered and cleaned between 1930 and 1935 are recognized as Byzantium's significant art works. The periphery of the mihrab incorporates the best examples of Turkish tile art and Turkish calligraphy. Of these, a verse from Quran by the famed Turkish calligrapher Kazasker Mustafa İzzet Efendi and round signs of 7.50 m diameter are the most interesting. The names of God, Mohammed, Ömer, Osman, Ali, Hasan, Ebu Bekir and Hüseyin are written on these signs. There are signs scripted and donated by Ottoman Sultans on the side walls of the mihrab.

bir mekân karşılar. Duvarlar ve tavanlar mermer ve mozaiklerle kaplı, rengarenk bir görünüştedir. Kubbe mozaiklerinin 3 değişik renk tonu, yapılan 3 değişik tamirat devrini gösterir. Yüksekliği ve çapı ile dünyanın en büyük kubbesi iken günümüzde de sayılı büyük kubbelerindedir. Yapılan tamiratlardan dolayı kubbe tam bir çember değildir. Kuzey – Güney çapı 31,87 m.dir. Doğu – Batı çapı 30,87 m. olup yüksekliği 55,60 m.dir. Kubbenin dayandığı 4 pandantifte, 4 kanatlı melek figürü, yüzleri kapatılmış olarak yer alır.

Dikdörtgen, geniş orta mekanın sütunlarla ayrılmış 2 yanında, karanlık nefler uzanır. Orta mekan 74.67 x 69.80 m.dir. Alt katta ve galerilerde toplam 107 sütun vardır. Ayasofya sütun başlıkları tüm yapının en karakteristik ve belirgin, klasik, 6. yy. Bizans süsleme örnekleridir. O çağa ait bir özellik olan derin oyulmuş mermerler güzel bir ışık, gölge oyunu ortaya serer. Ortalarında İmparator monogramları bulunur. Köşelerde yer alan antik porfir sütunlar, yeşil Selanik mermerinden yapılmış orta sütunlar ve tümünün beyaz mermerden yapılmış, zengin işlemlerle süslü başlıkları insanı eski günlere götürür. Apsis yarı kubbesinde kucağında çocuk İsa ile Meryem Ana, sağ yanda da Baş Melek mozaikleri bulunmaktadır. Karşı duvardaki bir başka melek figürü tahrip olmuştur.

Galeriler seviyesinde duvarlara asılı, deri üzerine yapılmış 7.5 m. çapındaki büyük diskler ve kubbedeki yazıt, eserin cami olarak kullanıldığını hatırlatırlar. 19. yy. ortalarında dönemin büyük ustaları tarafından yazılan bu kaligrafi birer şaheserdir. Yuvarlak tablolarında Allah, Hz. Muhammed, 4 Halife ve Hasan-Hüseyin isimleri yazılıdır. Döneminin güzel örnekleri mihrap üstü vitraylar, apsis içine yerleştirilmiş cami

The tombs of Sultan Selim II, Sultan Mehmet III, Sultan Murat III and şehzades; the şadırvan, children's school an library of Sultan Mahmut I, the loge and a time keeper's building of Sultan Abdülmecit are the Turkish era specimens in Hagia Sophia with the tombs creating the best examples of the classical Ottoman tomb tradition with their interior equipment, china and architecture.

Visiting the Museum

The museum entrance in the yard is the original gate in the western started which started to be used again after centuries. The outer corridor which may be accessed by those who may not be baptized opens to the inner corridor by 5 gates; which in turn opens to the main section of the church by 9 gates. The high gate at the center is Imperial Gate with the mosaic panel on it built in late 9th Century. An emperor asks for a blessing from Christ Pantocrator who sits on a throne in the middle. There are the portraits of Virgin Mary and Angel Gabriel on the mosaics on the side. Other non-figurative mosaics on the ceiling of the inner corridor and side neps are originals from the Justinian period. A magnificent and awesome space greets the visitor in the main section of the building. The walls and ceiling are covered by marble and mosaics, a festival of colors. Three different color shades of dome mosaics demonstrate the three different repair periods. It has been the largest dome in the world, thanks to its height and diameter, and is still one of the largest domes in the world. The dome is not a full circle because of the repairs made. The north-south diameter is 31.87 m. The East-West diameter is 30.87 m with a height of 55.60 m. There are 4 angle figures with faces covered on the 4 pendentives the dome rests on.

There are dark neps on the two sides of the rectangular broad mid space separated by pillars. The mid space is 74.67 x 69.80 m. in size. There are 107 pillars in total on the lower floor and in galleries. Pillar heads of Hagia Sophia are the most characteristic and significant classical 6th Century Byzantine specimens of the whole building. The deeply carved marbles, a characteristic of their period, reveal a beautiful light and shade play. There are Emperor monograms in the middle. The antique porphyry pillars in the corners, middle pillars made of green Thessaloniki marble and the heads of all pillars made of white marble with rich decorations; all take the visitor back to old days. Virgin Mary with Baby Jesus appear on the semi dome of the abse with archangel mosaics on the right side. Another angle figure on the wall across has been destroyed.

Hung on walls at gallery level, large disks of 7.5 m diameter on leather and the script on the dome remind one that the structure has been used as a mosque. These calligraphies written by the master craftsmen of the period in mid-19th Century are all masterpieces. The names of God, Mohammed, 4 Caliphs and Hasan-Hüseyin are written on the circular discs. The mihrab top stained glasses, the mosque mihrab placed in the abse and the minbar and the mevlithans balcony

mihrabı, yanındaki minber ve mevlithanlar balkonu Türk dönemi ekleridir. Zeminde yer alan, renkli mermer parçalarından yapılmış kare kısım, belki 12. yy.da ilave edilmiş, İmparatorların taç giydiği mahaldir.

Üstün kaliteli mermerden yapılmış iki küresel iri kap orta mekânın girişi yanlarında yer alır. Antik orijinli bu kaplar geç 16. yy'da Bergama'dan getirtilmiştir. Binanın kuzey köşesinde "terleyen sütun" bulunur. Alt kısmı bronz bir kuşak ile çevrilmiş, parmak sokulabilen bir dilek deliği olan sütun hakkında bolca masal ve efsane vardır. Binayı dışardan destekleyen payandaların kuzeydeki ilkinin içerisi rampadır. Üst galerilere bu rampa ile çıkılır. Binayı üç yönden kuşatan galerilerden muhteşem iç mekan bambaşka görülür. İmparatorluk kadınları ve kilise toplantıları için ayrılmış kısımları vardır. Kuzey kanatta bir, güney kanatta da 3'lü figürler halinde 3 mozaik pano bulunur. Güney galeride, yanındaki pencereden giren gün ışığı altında, Bizans mozaik sanatının şaheser panosu yer alır. Buradaki konu, çok geniş son mahkeme sahnesinin tam ortasında bulunan; "Diesis" diye bilinen, üçlü figürdür. Ortada İsa onun sağında Meryem, solunda ise Hz.Yahya yer alır. Değişik dizili arka fon mozaikleri, figürlerin güzelliğini daha da artırır.

Güney galeri dibindeki 12. yy. mozaik panoda, Meryem Ana ve çocuk İsa, İmparator II. Komnenus, İmparatoriçe İrene, yan duvarında hasta Prens Aleksios yer alır. Takdim edilen rulo kiliseye bağışları, deri kese ise altın yardımını belirtmektedir. Buradaki ikinci pano, tahta oturmuş İsa, yanında İmparatoriçe Zoe ve üçüncü kocası Konstantin Monomakhos'dur, Konstantin'in kafası ve üstündeki yazıt kazınıp, tekrar yapılmıştır. Orijinal mozaik Zoe'nin ilk kocasına aitti. Bu panoda İmparatorluk ailesinin kiliseye şükran ve bağışları sembolize edilmektedir. İç koridordan müzeyi terk ederken görülen büyük bir mozaik pano 10. yy'dan kalmadır. Bozuk perspektifli figürler: Ortada Meryem Ana ve çocuk İsa, yanlarda ise şehir maketini sunan Büyük Konstantin ile Ayasofya maketini sunan Justinyen'dir. Çıkışta kısmen zemine gömülü M.Ö. 2. yy'dan kalma muazzam bronz kapılar Tarsus'tan, belki de bir pagan mabetinden getirtilerek burada tekrar kullanılmıştır.

beside it are additions of the Turkish era. The square section on the floor made up of colored marble fragments is possibly added in 12th Century serving at the site where Emperors were crowned.

Two spherical large vessels made of high quality marble stand on the entrance sides of the mid section. These vessels of antique origin were brought from Pergamon in late 16th Century. There is the "perspiring column" in the north corner of the building. There are ample tales and legends about this column which has a wishing hole in which one can insert a finger, with the bottom part encircled with a bronze band. There is a ramp inside the first one on the north of the buttresses supporting the building from outside. This ramp takes one to the upper galleries. The magnificent interior space has a totally different look from these galleries surrounding the building on three sides. There are sections dedicated to imperial women and church meetings. There are mosaic panels; one on the north wing and in figures of three on the south wing. There is the masterpiece panel of Byzantine mosaic art under daylight coming through the side window in the southern gallery. The theme here is the triple figure known as "Diesis" which is exactly in the middle of the very wide judgment day scene. Jesus is in the middle with Virgin Mary on his right and Jean the Baptist on his right. The background mosaics enhance the beauty of the figures even more.

Virgin Mary and baby Jesus, Emperor John II Komnenus, Empress Eirene stand on the 12th Century mosaic panel in the southern gallery with Prince Alexios represented on an adjacent plaster. The document presented depicts the donations to the church and the leather purse depicts gold donations. The second panel here depicts Jesus sitting on a throne with Empress Zoe and her third husband Konstantin Monomakhos beside him. The head of Konstantin and the script on it have been scratched and remade. The original mosaic depicted Zoe's first husband. This panel symbolizes the gratitude and donations to the church of the imperial family. The large mosaic panel seen while leaving the Museum through the inner corridor has survived from 10th Century. The figures with poor perspective depict the Virgin Mary and baby Jesus in the middle and Great Konstantin presenting the mockup of the city and Justinian presenting the mockup of Hagia Sophia on either side. The enormous bronze doors partially embedded on the ground at the exit from 2nd Century B.C. have perhaps been brought from Tarsus or from a pagan temple to be reused here.